

До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.093
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
29013 м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8

ВІДГУК

**офіційної опонентки докторки юридичних наук, доцентки
ПОПОВИЧ Терезії Петрівни на дисертацію
КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича на тему:
«Адміністративно-правові засади реалізації державної політики
України в сфері енергетики в умовах євроінтеграції»,
поданої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в
галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження.
Енергетична сфера є однією з визначальних складових національної безпеки, економічного розвитку та суверенітету держави, а її ефективне функціонування безпосередньо залежить від якості державної політики та адміністративно-правового регулювання відповідних суспільних відносин. Сучасні трансформації правової системи України, зумовлені інтеграцією до європейського простору та набуттям статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, перетворили гармонізацію національного енергетичного законодавства з *acquis* ЄС із формально-добровільного на юридично обов'язковий напрям державної політики. В умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації, що супроводжується цілеспрямованим знищенням об'єктів енергетичної інфраструктури, а також у перспективі повоєнної відбудови особливої ваги набуває забезпечення сталого функціонування енергетичної галузі та адаптація вітчизняного законодавства до європейських стандартів.

З огляду на це актуальним є формування чіткої доктринальної бази, яка визначала б зміст, особливості та шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики як складової державної політики. Особливого значення це набуває в контексті реформування ринку електричної енергії, забезпечення незалежності національного регулятора та інтеграції українського енергетичного ринку до єдиного ринку ЄС, де наявні законодавчі прогалини та інституційні проблеми нерідко залишаються поза

належним системним урегулюванням, що породжує юридичну невизначеність та перешкоджає ефективній реалізації державної політики.

У правовій науці наразі відсутнє системне дослідження, яке комплексно охоплювало б адміністративно-правові засади реалізації державної політики у сфері енергетики в умовах одночасного впливу збройної агресії та поглиблення євроінтеграції. Наявні теоретичні напрацювання мають здебільшого локальний характер, що підкреслює своєчасність та вагомість дисертаційної роботи КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича як одного з перших в Україні комплексних досліджень зазначеної проблематики. Усе це свідчить про наукову та практичну важливість обраної теми, її актуальність для формування ефективної правової політики у сфері енергетики та для розвитку доктрини адміністративного права в Україні.

Актуальність теми підтверджується також тим, що зазначене дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова на 2017 – 2026 роки «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний номер 01178U000103), наукової теми кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (номер державної реєстрації 0123U102955) та згідно з планом науково-дослідної роботи Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 28 жовтня 2022 року (протокол № 6).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечуються за допомогою ефективного використання різноманітних загальновизнаних і спеціальних методів наукового дослідження, а також через узагальнення теоретичних висновків і концепцій, висвітлених у наукових джерелах, нормативно-правових актах України та актах ЄС. З позитивного боку необхідно відмітити чітке визначення дисертантом об'єкта та предмета дослідження. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі формування та реалізації державної політики України у сфері енергетики в умовах євроінтеграції. Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики

як складова державної політики України у сфері енергетики в умовах євроінтеграції. Правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило КОНОВАЛЕНКУ Андрію Григоровичу зробити свою наукову ідею цілісною й обґрунтованою та уникнути формалізму.

Оцінюючи дисертацію в цілому, потрібно відмітити методологічну продуманість та теоретичну послідовність її плану. Методологічну основу складають загальнонаукові і спеціально-юридичні методи наукового пізнання. Діалектичний метод використано для аналізу державної політики у сфері енергетики в її розвитку та внутрішній суперечливості, зокрема для обґрунтування положення про діалектичний взаємозв'язок переваг і недоліків чинної моделі регулювання. Системно-структурний метод застосовано для дослідження адміністративно-правового регулювання електроенергетики як цілісної системи взаємопов'язаних видів завдань. Формально-юридичний (догматичний) метод використано під час аналізу змісту нормативно-правових актів України та *acquis* ЄС. Порівняльно-правовий метод став основою аналізу зарубіжного досвіду забезпечення енергетичної безпеки. Метод класифікації використано для побудови авторської класифікації видів завдань адміністративно-правового регулювання. Статистичний метод застосовано під час аналізу кількісних показників гармонізації законодавства та стану розрахунків на ринку електроенергії. Логіко-семантичний метод дозволив уточнити понятійний апарат дослідження, зокрема категорію енергетичної безпеки.

Таким чином, основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Необхідно підкреслити, що всі основні завдання дисертаційного дослідження були успішно реалізовані на належному науковому рівні. Зміст роботи цілком відповідає поставленій меті та відображає послідовність і логіку проведеного дослідження. Дисертація істотно доповнює наукові напрацювання у сфері адміністративного права, зокрема стосовно адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції. У роботі узагальнено напрацювання як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, а також визначено перспективні напрями вдосконалення правового регулювання енергетичних відносин.

Дослідження відзначається логічною побудовою та змістовною наповненістю, що забезпечило комплексність і системність отриманих результатів. Структура дисертації сформована відповідно до поставлених завдань. Робота викладена на 234 сторінках і включає анотацію, вступ, три

розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, що налічує 158 найменувань, та додатки. Оформлення дисертації відповідає вимогам чинного законодавства України.

Структура роботи та кількість використаних наукових джерел свідчать про ґрунтовність проведеного дослідження. Автор спирається на сучасні праці відомих фахівців, офіційні документи інституцій Європейського Союзу, Енергетичного Співтовариства та Міжнародного енергетичного агентства, веде наукову дискусію з окремими дослідниками щодо спірних положень, формулюючи власну аргументовану позицію.

Ступінь апробації та впровадження результатів дисертаційної роботи. Результати дослідження КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича були належним чином апробовані. Основні теоретичні та практичні положення й результати дослідження висвітлено у чотирьох публікаціях, з яких три – статті у наукових фахових виданнях України.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є авторською науковою працею та відповідає необхідним вимогам щодо наукової новизни в частині представлених результатів дослідження. З огляду на тематику роботи слушно видається низка висновків та пропозицій дисертанта, серед яких варто відзначити такі.

Доцільно підтримати запропоновану автором класифікацію видів завдань адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики, побудовану за критерієм функціональної спрямованості адміністративно-правового впливу, що охоплює інституційне, нормотворче, тарифне, цифровізаційне, контрольно-наглядове та дозвольно-реєстраційне завдання. Ця класифікація, на відміну від наявних у науці загальнотеоретичних класифікацій методів і форм державного управління, конкретизує їх стосовно галузевої специфіки електроенергетики та прив'язує кожен вид завдання до конкретних вимог *acquis* ЄС.

Безсумнівний науковий інтерес становить обґрунтована автором багаторівнева модель енергетичної безпеки як категорії державної політики, що включає фізичний захист об'єктів критичної інфраструктури, ресурсну стійкість через стратегічні запаси енергоносіїв, розосереджену стійкість генеруючих потужностей та технологічну (кібернетичну) стійкість систем управління. Схвалення заслуговує аргументований висновок здобувача про відсутність у чинному законодавстві єдиного визначення енергетичної безпеки та обґрунтування доцільності його нормативного закріплення.

Заслуговує на окрему підтримку обґрунтоване дисертантом теоретичне положення про діалектичний взаємозв'язок переваг і недоліків сучасного стану адміністративно-правового регулювання

електроенергетики, згідно з яким більшість недоліків чинної моделі є не запереченням відповідних переваг, а наслідком незавершеності або дефектності реалізації тих самих реформ, що ці переваги становлять. Із цього положення дисертант робить практично значущий висновок про те, що стратегією вдосконалення має бути доведення розпочатих реформ до завершення, а не перегляд обраного курсу.

Вагомим здобутком дисертанта є сформульовані на основі порівняння з нормами статті 57 Директиви (ЄС) 2019/944 та Регламенту (ЄС) 2019/942 конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства – зокрема щодо забезпечення незалежності та фінансової автономії національного регулятора, закріплення пріоритету зобов'язань за правом Енергетичного Співтовариства, а також запровадження процедурних гарантій для учасників ринку в умовах автоматизованого прийняття рішень.

Інші наукові положення, сформульовані в дисертації та в опублікованих працях дисертанта, також містять елементи наукової новизни та сприяли науковому пізнанню проблематики, охопленої предметом дослідження.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження (у тому числі відображені у наукових публікаціях здобувача) мають необхідний рівень наукової новизни, а проведене дослідження завершується логічними та послідовними висновками.

Дисертаційне дослідження містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації при використанні ідей, розробок, тверджень, дотримано положення законодавства про авторські права, надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методи дослідження. Вказане дозволяє зробити висновок про дотримання дисертантом вимог академічної доброчесності.

Оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, необхідно відмітити, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані КОНОВАЛЕНКОМ Андрієм Григоровичем, є належним чином обґрунтованими та характеризуються високим ступенем наукової достовірності, оскільки базуються на чинному законодавстві України, актах ЄС та достатньо повній літературній базі. Вищезазначене свідчить про практичну значимість дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Водночас, попри наявні позитивні аспекти дослідження, слід зауважити, що окремі положення дисертації КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича мають дискусійний характер або потребують додаткового обґрунтування:

1. У підрозділі 3.1 здобувач обґрунтовує багаторівневу модель енергетичної безпеки, виокремлюючи, зокрема, технологічну (кібернетичну) стійкість як самостійний рівень. При цьому в роботі бракує деталізації правового механізму забезпечення саме цього рівня. Хотілося б почути позицію дисертанта стосовно того, які конкретні зміни до законодавства про критичну інфраструктуру та кібербезпеку доцільно внести, щоб кібернетичний вимір енергетичної безпеки отримав таке саме чітке нормативне закріплення, як і фізичний захист чи стратегічні запаси палива, і який орган публічної влади має нести провідну відповідальність за цей напрям.

2. Аналізуючи в підрозділі 3.4 боргову кризу на ринку електроенергії як системний недолік чинної моделі регулювання, дисертант переконливо доводить її самовідтворюваний характер. Водночас у роботі бракує деталізації конкретного адміністративно-правового механізму розв'язання цієї проблеми. Доцільним у межах дискусії видається окреслити бачення здобувача щодо того, які саме правові запобіжники доцільно закріпити на законодавчому рівні для забезпечення платіжної дисципліни на балансуєчому ринку та ринку допоміжних послуг, і яким чином запропоновані ним зміни співвідносяться з обмеженими фінансовими можливостями державного бюджету в умовах воєнного стану.

Викладені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну наукову значущість дисертаційного дослідження. Вони, швидше, окреслюють напрями для подальших наукових розвідок у межах обраної тематики.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича** на тему «Адміністративно-правові засади реалізації державної політики України в сфері енергетики в умовах євроінтеграції» є самостійною кваліфікованою науковою працею. Представлені у дисертації положення науково обґрунтовані, а здобувач на належному рівні виконав поставлене наукове завдання та оволодів методологією наукової діяльності. Дисертаційне дослідження **КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича** відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12

січня 2022 року № 44 (зі змінами), є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для розвитку науки адміністративного права, а його автор – **КОНОВАЛЕНКО Андрій Григорович** заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Офіційна опонентка:

докторка юридичних наук, доцентка,
професорка кафедри теорії та історії держави і
права юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Терезія ПОПОВИЧ

